

Izložba *Bestiarium antiquum* u Galeriji Arheološkog muzeja u Zagrebu

Prikaz izložbe

U Galeriji Arheološkog muzeja u Zagrebu otvorena je 29. prosinca 2022. izložba *Bestiarium antiquum*. Izložbu je organizirao Arheološki muzej u Zagrebu u suradnji s Muzejom Mimara, Hrvatskim prirodoslovnim muzejom te tvrtkom Druga perspektiva. Autorice izložbe Hana Ivezić i Jana Kopáčková predstavile su niz predmeta s faunalnom tematikom pronađenih u fundusu Arheološkog muzeja u Zagrebu, koji većinom nisu bili izloženi ni publicirani. Izložba je imala i humanitarni karakter te je podržala rad Udruge za dobrobit i zaštitu životinja LePas.

Izložba je podijeljena u nekoliko tematskih cjelina: egzotične životinje, mitološke životinje, domaće i šumske životinje te morske životinje. Predmete u svakoj cjelini prate odgovarajući edukativni tekstovi koji donose podatke o povijesnim izvorima te širi kontekst odnosa Grka i Rimljana prema određenoj kategoriji životinja. Izložena je raznovrsna arheološka građa od sitnih pokretnih nalaza poput nakita, dijelova pojasne garniture, aplika, dijelova keramičkog i metalnog posuđa, svjetiljki i sl., do ulomka mramornog reljefa, žrtvenika te ulomka monumentalne skulpture.

Slika 1: Izložba *Bestiarium antiquum* u Galeriji Arheološkog muzeja u Zagrebu (snimila: J. Mariani)

Na samome ulazu u prostoriju posjetitelje dočekuje replika svjetski poznatog mozaika iz Kuće tragičnog pjesnika u Pompejima iz 2. st. pr. Kr. s prikazom psa i upozorenjem *Cave canem*.

Slika 2: Pas uz prikaz mozaika *Cave canem* (preuzeto s Facebook stranice Arheološkog muzeja u Zagrebu: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=563333089165168&set=pcb.563354815829662> 13. 3. 2023)

Prva tematska cjelina obuhvaća predmete s prikazima egzotičnih životinja. Većinom su prikazane divlje mačke, prvenstveno tigar i lav, a manje je prikaza drugih vrsta, poput slonova. Rimski interes za egzotične životinje najviše je izražen u sferi javnih zabava, odnosno borbi ljudi i životinja: *damnatio ad bestias* i *venationes*, što je posjetiteljima predstavljeno na posterima. Egzotične vrste fascinirale su ljude, stoga su često bile izložene javnosti. Lov na egzotične vrste čest je prikaz na rimskim mozaicima, a nekoliko je takvih prikaza kroz fotografije predstavljeno posjetiteljima izložbe.

Druga tematska cjelina odnosi se na životinje vezane uz grčku i rimsku mitologiju. Osim mitoloških bića, poput kentaura, grifona i Pegaza, ova cjelina uključuje i životinje spomenute u mitovima, primjerice rimsku vučicu, te životinjske vrste vezane uz božanstva poput Atene i sove ili Here i pauna. Prikaz kentaura u borbi nalazi se na izloženom mramornom reljefu iz rimskog razdoblja, pronađenom u Sisciji.

Slika 3: Predmeti s prikazima egzotičnih životinja (snimila: J. Mariani)

Slika 4: Reljefni prikaz kentaura u borbi, mramor, rimsko razdoblje, Siscia (snimila: J. Mariani)

Sljedeća tematska cjelina bavi se domaćim i šumskim životinjama, stoga izloženi predmeti prikazuju bikove, konje, ovnove, pijetlove, kuniće, zatim veprove, jelene i razne vrste ptica. S ovom kategorijom životinja tadašnji su ljudi bili u gotovo svakodnevnom doticaju. Domaće životinje imale su iznimnu ulogu u životu Grka i Rimljana, ne samo u ekonomskom smislu, već i kao vjerni pratitelji. O ljubavi kojom su se antički ljudi brinuli o svojim ljubimcima svjedoče i pronađeni epitafi, nekolicina kojih je predstavljena u sklopu izložbe.

U posljednjoj su cjelini predstavljeni predmeti s prikazima morskih životinja. Antički obrtnici ukrašavali su predmete raznim ribama, školjkašima, morskim člankonošcima, no najzastupljeniji je prikaz dupina. Dupine spominje nekoliko grčkih mitova i književnih djela, a vjerovalo se da jako vole glazbu. Morski su plodovi bila česta namirnica, stoga je ribolov predstavljao važnu gospodarsku granu u antici.

Slika 5: Predmeti s prikazom konja (snimila: J. Mariani)

Unatoč manjoj ulozi životinja u životu modernih ljudi, pogotovo u gradovima, on bi bez njihove prisutnosti bio nezamisliv. Antički je čovjek uvelike ovisio o životinjama. One su bile prisutne u svim aspektima života, kako u domaćinstvima tako i u javnim događanjima i ritualima, stoga ne čudi da su bile izvor inspiracije antičkim umjetnicima i obrtnicima. Važnost životinja u antičkom svijetu odražava se, osim u tadašnjem umjetničkom i književnom stvaralaštvu, i u religiji. Ljudi su, dakako,

imali izniman utjecaj na životinjske vrste, mijenjajući njihova prirodna staništa te time uzrokujući izumiranje određenih vrsta.

Slika 6: Predmeti s prikazom dupina (snimila: J. Mariani)

Izložba *Bestiarium antiquum* donosi iznimno zanimljiv uvid u ulogu životinja u antičkom svijetu i odnos antičkog čovjeka prema njima. Zahvaljujući ovoj izložbi, javnosti su predstavljeni mnogi dosad nepoznati predmeti koji bi vjerojatno ostali izgubljeni u bespućima muzejskog depoa. Nadalje, izložba posjetiteljima pruža uvid u sličnosti i razlike odnosa čovjeka i životinja u antici i danas te je dobar primjer približavanja arheologije javnosti kroz zanimljivu i danas relevantnu tematiku. Osobito je zanimljiva djeci osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta, stoga ne čudi da su brojni razredi zagrebačkih škola posjetili ovu izložbu. Osim učenika, interes za izložbu iskazao je i ostatak javnosti, o čemu govori i činjenica da je izložba originalno trebala trajati do 27. siječnja, no produžena je do 16. veljače 2023. g. Samu izložbu planira se izložiti i u drugim muzejskim ustanovama Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Jelena Mariani